

A Turizmus Konjunktúraindex (TUX) alakulása 2003 második negyedében

A Magyar Turizmus Rt. megbízásából összeállította a M.Á.S.T. Piac- és Közvéleménykutató Társaság

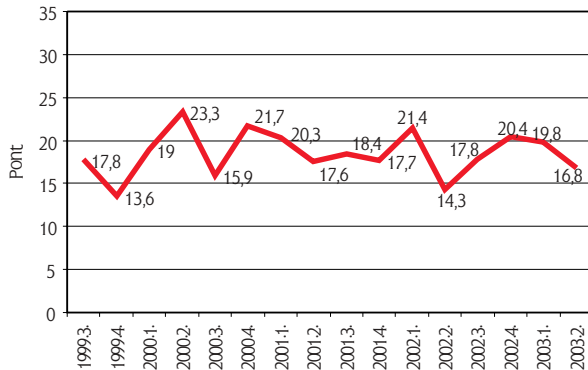
A Magyar Turizmus Rt. 1999 óta folyamatosan méri a turizmus konjunktúrális helyzetét. 2001 negyedik negyedétől kezdve – közbeszerzési eljárás nyerteseként – a M.Á.S.T. Piac- és Közvéleménykutató Társaság közreműködésével készül a Turizmus Konjunktúraindex.

1. A TUX index alakulása 1999 harmadik és 2003 második negyedéve között

A 2003. év második negyedéve konjunktúra helyzetének bemutatása előtt vizsgáljuk meg, hogy a TUX bevezetése óta miként változott Magyarországon a turizmus konjunktúrális helyzete. Az 1. ábrán látható, hogy a TUX index értéke a vizsgált időszakban a 13,6 és 23,3 pont közötti sávban ingadozik.

1. ábra

A TUX index alakulása 1999 harmadik és 2003 második negyedéve között

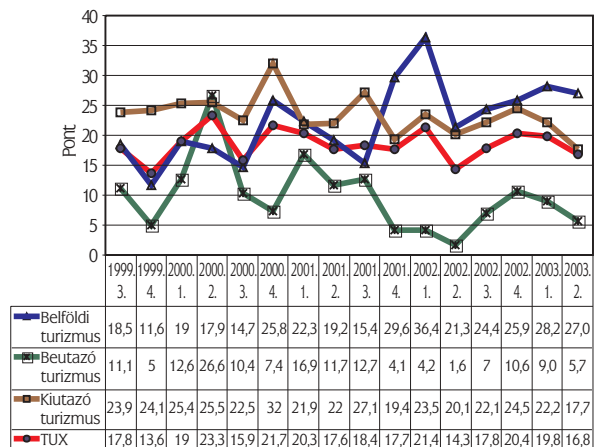
Az idősort vizsgálva a következő jelenségekre hívjuk fel a figyelmet:

- A vizsgált időszakban a turizmus konjunktúrális helyzete alapvetően kedvezően alakult.
- A 2000. év negyedik negyedévéig határozott ingadozás figyelhető meg.
- 2001-ben stagnálás következett be.
- Az idősor végét – 2002. év második negyedétől – növekedés jellemzi, amely az utolsó két negyedévben azonban megtorpant.

A 2. ábrán a TUX részindexeinek alakulását foglaltuk össze. Az összetevőket vizsgálva megállapíthatjuk, hogy az egyes részterületek konjunktúrális helyzete jelentősen eltér egymástól, ezért a következőkben részletesen elemezzük az egyes részindexeket.

2. ábra

A TUX összetevőinek alakulása a vizsgált időszakban

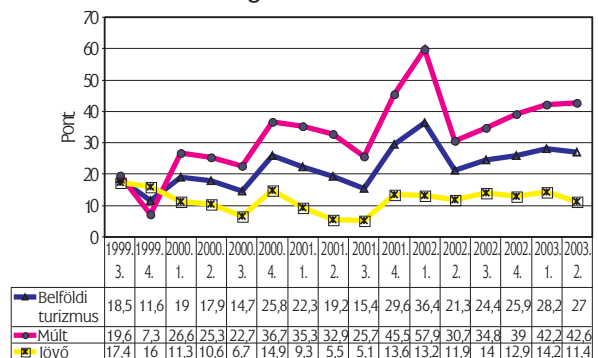

1.1 A BELFÖLDI TURIZMUS KONJUNKTÚRAINDEXE

A 2. ábrán nyomonkövethető, hogy a belföldi turizmus konjunktúraindex nagymértékű ingadozást mutat. 2003 második negyedében kismértékű csökkenés figyelhető meg az előző időszakhoz képest. A belföldi turizmus konjunktúraindexét két – azonos súlyú – komponens alkotja: a múlt és a jövőre vonatkozó részindex. A 3. ábra e két tényező alakulását mutatja be: az ábrán látható, hogy a múlt eseményeinek megítélése 2000 második negyedétől kezdve kedvezően befolyásolja a belföldi turizmus konjunktúraindex alakulását. Az utolsó hat negyedévben a jövőre vonatkozó index gyakorlatilag stagnál, a jövő konjunktúrális megítélése azonban továbbra is kedvezően alakul.

3. ábra

A belföldi turizmus konjunktúraindexének alakulása a vizsgált időszakban

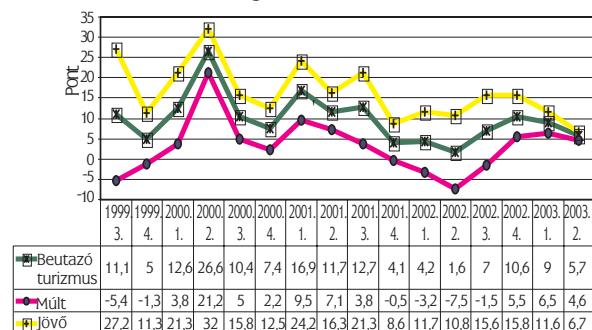
1.2 A BEUTAZÓ TURIZMUS KONJUNKTÚRAINDEXE

A 2. ábrán láthattuk, hogy a beutazó turizmus konjunktúrális helyzete mind a belföldi, mind a kiutazó turizmushoz képest kedvezőtlenebbül alakult. A beutazó turizmus konjunktúraindexe jelentős ingadozást mutat, a TUX index értékét csak 2000 második negyedévében haladta meg. Határozottan kedvezőtlen jelenség, hogy immár hat negyedéve (a 2001. szeptember 11-i események óta) a beutazó turizmus konjunktúraindexe alacsony (4,1 és 10,6 pont közötti) sávban mozog.

A 4. ábrán a beutazó turizmus konjunktúraindexének összetevőit foglaltuk össze.

4. ábra

A beutazó turizmus konjunktúraindexének alakulása a vizsgált időszakban

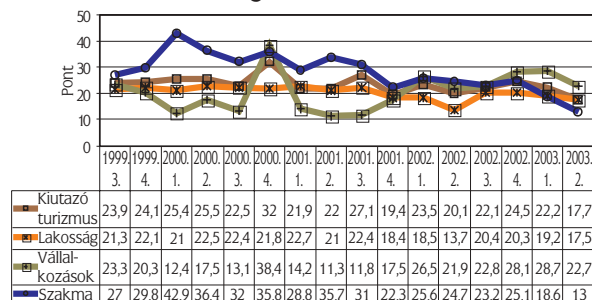
A beutazó turizmus esetében – a belföldi turizmussal szemben – a múltra vonatkozó index az, amely inkább kedvezőtlenül befolyásolja a konjunktúraindexet. Az ábra azt is szemlélteti, hogy a jövő megítélésének erőteljes ingadozása 2001. negyedik negyedétől kezd kiegyenlítődni. Figyelmet érdemel, hogy a múltra vonatkozó index negatív tendenciája, amely 2001. negyedik negyedétől kezdve volt jellemző, 2002. negyedik negyedévében megszűnik és a legutolsó három negyedévben már pozitív értéket vesz fel.

1.3 A KIUTAZÓ TURIZMUS KONJUNKTÚRAINDEXE

A TUX indexet alkotó három részindex közül (lásd 2. ábra) a kiutazó turizmus helyzete a legkiegyensúlyozottabb. A kutatási adatok alapján kijelenthetjük, hogy a kiutazó turizmus konjunktúra helyzete a vizsgált időszakban kedvezően alakult.

5. ábra

A kiutazó turizmus konjunktúraindexének alakulása a vizsgált időszakban

Az 5. számú ábrán a kiutazó turizmus konjunktúraindexének összetevőit foglaltuk össze. A lakossági részindex 2002. harmadik negyedétől kezdve gyakorlatilag azonos szinten mozog, de nem szabad megfeledkezni arról, hogy az utolsó negyedévben mindhárom részindex kis mértékben csökkent. 2003. első és második negyedévében a szakmai indexnél a csökkenés szignifikánsnak minősíthető.

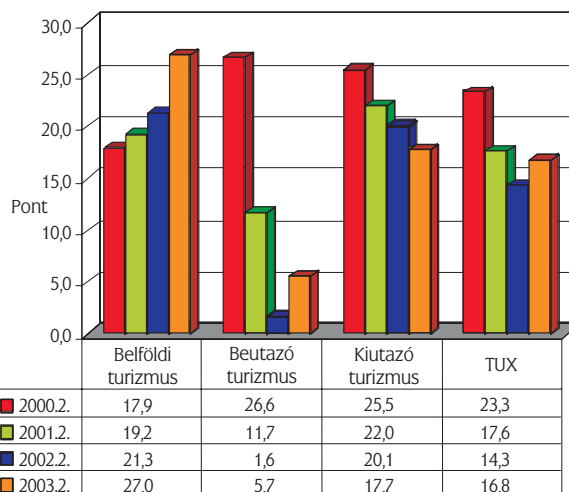
2. A TUX index alakulása az elmúlt négy év második negyedévében

Magyarországon a turizmust erős szezonális jellemzi, ezért a TUX index értékelésénél törekedni kell ennek kiszűrésére. A szezonális hatását viszonylag könnyen semlegesíteni tudjuk, ha azonos időszakok adatait hasonlítjuk össze. Ennek megfelelően a következőkben a TUX index alakulását az elmúlt négy év második negyedéve alapján vizsgáljuk meg.

A 6. ábrán látható, hogy 2003. második negyedévében a TUX index értéke az előző év azonos időszakához képest kismértékben, 2,5 ponttal emelkedett. A vizsgált időszakra vonatkozóan azonban megállapíthatjuk, hogy a TUX index a második legalacsonyabb szintet érte el.

6. ábra

A TUX és összetevőinek alakulása az elmúlt négy év második negyedévében

A TUX összetevőit vizsgálva megállapíthatjuk, hogy a beutazó turizmus konjunktúrális helyzete jelentősen (4,1 pont) javult, de még így is messze elmarad a másik két komponens konjunktúrális helyzetétől. Az előző évhez viszonyítva a belföldi turizmus konjunktúraindexe tovább erősödött (5,7 pont).

2003. második negyedévében a kiutazó turizmus konjunktúraindexének értéke kis mértékben (2,4 pont) romlott. A következőkben az egyes részindexek elmúlt négy évben elért értékeit hasonlítjuk össze.

A belföldi turizmus konjunktúraindex összetevőinek alakulása a vizsgált időszakban

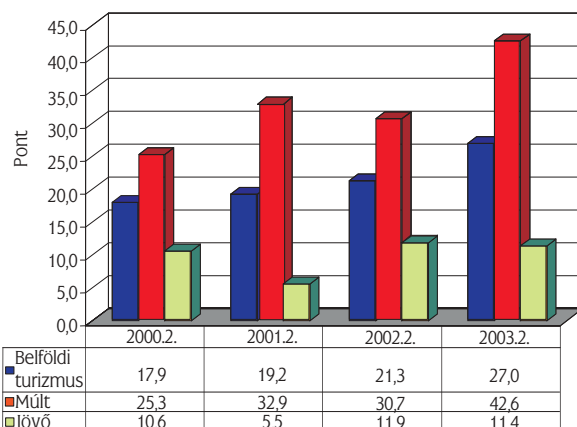
Összetevők (egyenlegek és indexek)	Időszak			
	2000.2.	2001.2.	2002.2.	2003.2.
Kereskedelmi szálláshelyek belföldi vendégéjszakáinak száma (előző év azonos időszaka=100)	12,1	-3,1	-16,8	17,8
Belföldi kiküldetési napok száma (az érintett cégeknél)	64,8	90,1	90,7	87,4
A belföldi látogatók száma a múzeumokban, kiállítóterekben (egyenleg)	-1,0	11,9	18,2	22,5
Múltra vonatkozó index	25,3	32,9	30,7	42,6
A kereskedelmi szálláshelyek várható belföldi vendégéjszakáinak száma (egyenleg)	18,0	12,9	4,2	1,6
A lakosság várható belföldi turisztikai kiadásai (egyenleg)	7,2	8,1	14,4	11,5
A lakosság várható szálláskiadásai (egyenleg)	8,2	11,7	6,2	8,6
A vállalkozások várható kiküldetési napjai (egyenleg)	-2,5	-3,1	6,8	0,3
A vállalkozások belföldi kiküldetési költségének várható alakulása (egyenleg)	15,3	13,5	16,8	20,8
A vendéglátás várható forgalma (egyenleg)	17,7	-12,9	9,9	6,8
A lakosság várható vendéglátási kereslete (egyenleg)	6,9	9,6	8,3	10,6
A múzeumok, kiállítótermek, rendezvények várható belföldi látogatószáma (egyenleg)	14,0	4,7	28,8	30,8
Várakozásra vonatkozó index	10,6	5,5	11,9	11,4
Belföldi turizmus konjunktúra indexe	17,9	19,2	21,3	27,0

2.1 A BELFÖLDI TURIZMUS KONJUNKTÚRAINDEKÉNEK ALAKULÁSA

A 7. ábrán nyomon követhető, hogy a közelmúlt folyamataira vonatkozó index erőteljesen ingadozik, a legmagasabb értéket (42,6 pont) 2003 második negyedévében érte el. A vizsgált időszakban a várakozási index jóval alacsonyabb értékeket vesz fel, és gyakorlatilag stagnálásról beszélhetünk.

7. ábra

A belföldi turizmus konjunktúraindex és összetevőinek alakulása az elmúlt négy év második negyedévében

Az 1. és 2. táblázatban a múltra, illetőleg a jövőre vonatkozó index összetevőit mutatjuk be részletesen. A közelmúlt összetevői közül a kereskedelmi szálláshelyek belföldi vendégéjszakáinak száma 2003 áprilisában 17,8 százalékkal növekedett az előző év azonos időszakában mért értékhez képest. A múzeumok, kiállítótermek többségénél a korábbiakhoz viszonyítva nőtt a látogatók száma az elmúlt 12 hónapban.

A várakozási index összetevői közül azokat emeltük ki, amelyek a 11,4 pontos érték kialakulásához nagymértékben hozzájárultak (2. táblázat).

2. táblázat

A várakozási index összetevői

Tényező	Optimista*	Pesszimista**
Belföldi vendégek által eltöltött vendégéjszakák számának várható alakulása	32%	13%
Vendéglátás várható forgalma	40%	26%
Belföldi kiküldetési napok várható alakulása	21%	17%
Múzeumok, kiállítótermek várható belföldi látogatóinak száma	66%	4%

*Optimista = aki az elkövetkező 12 hónapra vonatkozóan valamilyen mértékű növekedésre, javulásra számít.
 **Pesszimista = aki az elkövetkező 12 hónapra vonatkozóan valamilyen mértékű csökkenésre, visszaesésre számít.

Vagyis az index értéke elsősorban a múzeumok, kiállítótermek és a belföldi vendégek pozitív várakozásaiból adódik.

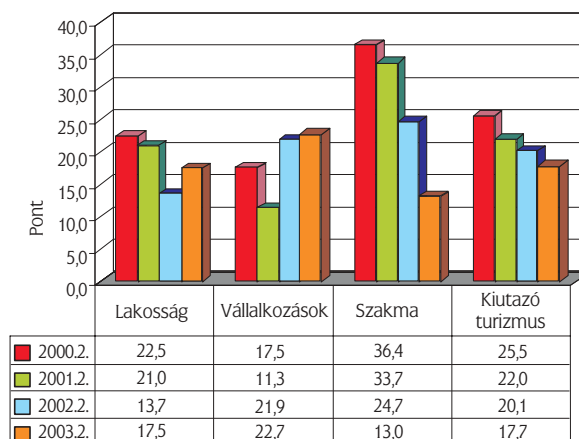
2.2 A KIUTAZÓ TURIZMUS KONJUNKTÚRAINDEKXÉNEK ALAKULÁSA

A kiutazó turizmus konjunktúraindexe 2003 második negyedévében 17,7 pontot ért el, amely kis mértékű (2,4 pont) visszaesésnek minősül az előző év hasonló időszakához képest. A kiutazó turizmus konjunkturális helyzete összességében kedvezőtlenül alakult a vizsgált időszakban, mert az index értéke folyamatosan esik vissza. A 8. ábrán látható, hogy a három megkérdézett csoporton belül a lakosságnál és a vállalkozásoknál csak kisebb mértékű ingadozás figyelhető meg. A szakma megítélése szerint 2003 második negyedéve volt a vizsgált időszak legkedvezőtlenebb periódusa.

A 3. táblázatban a kiutazó turizmus összetevő indekseit mutatjuk be részletesen.

8. ábra

A kiutazó turizmus konjunktúraindex és összetevőinek alakulása az elmúlt négy év második negyedévében

3. táblázat

A kiutazó turizmus konjunktúraindex összetevőinek alakulása a vizsgált időszakban

Összetevők (egyenlegek és indexek)	Időszak			
	2000.2.	2001.2.	2002.2.	2003.2.
A lakossági turisztikai kiutazások száma 100 főre vetítve	37,0	26,1	26,4	35,6
A lakosság kiutazó turisztikai költségének aránya jövedelmükhöz viszonyítva	4,0	3,0	2,7	3,4
A lakosság kiutazó turisztikai költségéből a belföldön elköltött összeg aránya (%)	49,5	41,7	33,2	32,0
A lakosság kiutazási tervei (egyenleg)	14,1	17,4	5,0	10,0
A lakosság várható kiutazó turisztikai költsége (egyenleg)	19,2	23,3	8,0	13,1
A lakosság várható kiutazó turisztikai költségéből a belföldön elkölteni szándékozott összeg (egyenleg)	11,2	14,5	6,9	11,0
Lakosság indexe	22,5	21,0	13,7	17,5
A külföldi kiküldetési napok száma (az érintett vállalkozásokra vonatkozóan)	39,4	26,8	71,3	54,6
A vállalkozások várható külföldi kiküldetési költsége (egyenleg)	1,9	-1,5	-0,4	4,2
A vállalkozások várható külföldi kiküldetési költsége (egyenleg)	19,7	9,0	14,0	23,8
A vállalkozások várható kereslete utazási irodák szolgáltatásai iránt (egyenleg)	8,9	11,1	2,5	8,5
Vállalkozások indexe	17,5	11,3	21,9	22,7
A tour operátorok által eladott külföldi utak várható száma (egyenleg)	32,8	50,0	22,3	17,5
A tour operátorok által eladott külföldi utak árbevételének várható volumene (egyenleg)	49,9	42,2	23,5	14,6
Az utazási irodák repülő-, vasúti és buszjegyeladásainak várható alakulása (egyenleg)	6,2	30,7	26,0	14,1
Az utazási irodák repülő-, vasúti és buszjegyeladásainak várható árbevétele (egyenleg)	6,2	33,2	27,1	14,0
Az utazási irodák szállásfoglalásainak várható alakulása (egyenleg)	37,6	23,9	30,5	26,7
Az utazási irodákban történő valutakiváltás várható alakulása (egyenleg)	18,4	-5,6	11,8	14,0
Az utasbiztosítások eladásának várható alakulása (egyenleg)	28,7	44,1	32,2	25,3
A repülőtársaságok jegyeladásának várható alakulása (egyenleg)	50,0	42,3	23,9	-5,9
A repülőtársaságok jegyárbevételének várható alakulása (egyenleg)	98,1	42,3	25,0	-3,0
Szakma indexe	36,4	33,7	24,7	13,0
Kiutazó turizmus konjunktúraindexe	25,5	22,0	20,1	17,7

A kutatásba bevont személyek 69%-a nem vett részt külföldi utazáson az adatfelvételt megelőző 12 hónapban. Azok közül, akik a vizsgált időszak alatt voltak külföldön, 59% egy, 30% 2-3 alkalommal járt ott. A válaszadók 12%-a négyszer vagy annál többször lépte át az országhatárt.

A lakossági várakozások közül a markáns tényezőket a 4. táblázatban látható emeltük ki.

4. táblázat

Lakossági várakozások részindex összetevői

Tényező	Optimista	Pesszimista
A várható külföldi utazások száma	29%	9%
A várható külföldi utazások átlagköltsége	35%	9%

A fenti táblázatból látható, hogy a lakosság a külföldi utak vonatkozásában optimistán tekint a jövőre, a válaszadók:

- 29%-a azt prognosztizálja, hogy a vizsgált időszakban a korábbi egy évhez képest több alkalommal fog külföldre utazni,
- 35%-a azt várja, hogy utazásai során átlagosan többet költ majd, valamint
- a pesszimisták az optimistákhoz képest jóval alacsonyabb arányt képviselnek.

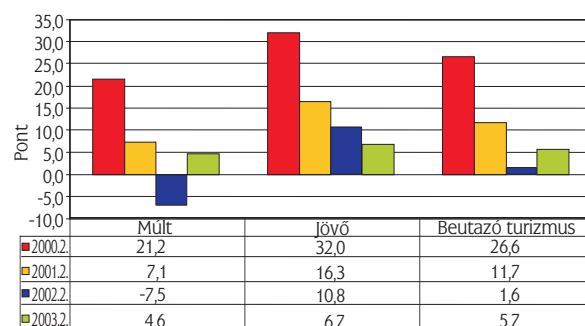
2.3 A BEUTAZÓ TURIZMUS KONJUNKTÚRAINDEKÉNEK ALAKULÁSA

A beutazó turizmus konjunktúraindexe 2003 második negyedévében 5,7 pontot ért el, amely szignifikáns, 4,1 pontos javulást jelent az előző év hasonló időszakához képest. A négy év második negyedévt vizsgálva kijelenthetjük, hogy konjunktúris szempontból 2000 második

negyedéve volt a legkedvezőbb. Ennek ellenére a beutazó turizmus konjunktúris helyzete mind a belföldi, mind a kiutazó turizmusnál jóval kedvezőtlenebbül alakult a vizsgált időszakban.

9. ábra

A beutazó turizmus konjunktúraindex és összetevőinek alakulása az elmúlt négy év második negyedévében

A várakozási index egyértelműen visszaesett az egy évvel korábbihoz képest. 2003 második negyedévében a közelmúltra vonatkozó index ismét pozitív értékét vett fel, és nagymértékben hozzájárult a beutazó index szignifikáns javulásához. A beutazó turizmus összetevő indexeit az 5. táblázatban mutatjuk be részletesen.

A táblázat mutatja, hogy a beutazó turizmus konjunktúraindexének alakulását kedvezően befolyásolja, hogy a vizsgált időszakban

- jelentősen növekedett a külföldi látogatók száma, valamint
- a múzeumok külföldi belépőinek várható számával kapcsolatos várakozások kedvezően alakulnak.

5. táblázat

A beutazó turizmus konjunktúraindex összetevőinek alakulása a vizsgált időszakban

Összetevők (egyenlegek és indexek)	Időszak			
	2000.2.	2001.2.	2002.2.	2003.2.
Külföldi látogatók száma (KSH index)	31,3	10,5	-12,8	7,0
Külföldi vendégéjszakák száma a kereskedelmi szálláshelyeken (KSH index)	6,1	6,2	-14,1	3,0
Fizetős autópályák (hétvégi) forgalmának alakulása (index)	26,3	4,6	4,4	3,8
Múltra vonatkozó index	21,2	7,1	-7,5	4,6
Múzeumok külföldi belépőinek várható száma (egyenleg)	18,5	29,7	24,2	24,5
A kereskedelmi szálláshelyek külföldi vendégéjszakáinak várható alakulása (egyenleg)	22,3	19,5	-6,0	-8,6
Beutazást szervező külföldi és hazai utazási irodák várakozásai (egyenleg)	75,0	20,7	13,9	0,0*
Az utazási irodákban történő valutabeváltás várható alakulása (egyenleg)	12,4	-4,8	11,1	10,9
Jövőre vonatkozó index	32,0	16,3	10,8	6,7
Beutazó turizmus konjunktúraindexe	26,6	11,7	1,6	5,7

*Az egyenleg éppen nulla értéket vett fel.

A következőkben összefoglalóan kiemeljük a szegmensenkénti megkérdezések azon tapasztalatait, amelyeket önmagukban is hasznos információnak minősítettünk.

3. A lakossági turizmus konjunktúraindexének alakulása

A felmérés keretében összesen 1000 olyan személy megkérdezésére került sor, aki az elmúlt 12 hónap során legalább egy éjszakát távol töltött otthonától, és utazásának célja nem napi munkavégzés, illetve rendszeresnek tekinthető tanulás volt.

3.1 BELFÖLDI UTAZÁSOK JELLEMZŐI

A kutatásba bevont személyek döntő többsége, 92%-a az adatfelvételt megelőző 12 hónapban részt vett belföldi utazáson.

Felmérésünkben 33%-ot képviseltek azok, akik a vizsgált időszak alatt egy alkalommal utaztak Magyarországon. A 2-3 alkalommal útra kelők aránya 28% volt. Ennél többször a megkérdezettek mintegy harmada (39%) vett részt belföldi utazáson.

A kérdésre válaszolók (984 fő) átlagosan 4,9 utazáson vettek részt az elmúlt egy év során. Ha az utazások számát a belföldi utazáson részt vevőkre (905 fő) vetítjük, ez az érték 5,3.

A szegmentációs elemzések szerint legtöbb alkalommal

- a háromfős háztartások (6,3 alkalom),
- a 18-29 év közötti korosztály (6,7 alkalom),
- az átlag feletti jövedelemmel rendelkezők (6,7 alkalom),
- a fővárosban élők (6,9 alkalom), valamint
- a Közép-Dunántúl gazdasági régió lakói (8,5 alkalom) utaztak.

3.1.1 Az utazási költségek alakulása az elmúlt 12 hónapban

A megkérdezettek közül 56 személy nem tudta megmondani, hogy belföldi utazása(i) mennyibe került(ek). A kérdésre válaszolók (848 fő) átlagosan 46 665 Ft-ot költöttek el magyarországi útjuk/útjaik során. Közülük 33 fő nyilatkozta, hogy utazása során nem volt kiadása. Azoknak, akik költöttek (815 fő), átlagosan 48 555 Ft-ba került(ek) az utazása(ik).

A szegmentációs elemzések szerint belföldi utazás(ok)ra átlagosan a legtöbb pénzt

- a férfiak (53 109 Ft),
- a 30-99 év közötti korosztály tagjai (63 877 Ft),
- a felsőfokú végzettségűek (60 774 Ft),
- a négyfős háztartások (57 698 Ft),
- az átlag feletti jövedelemmel rendelkezők (71 691 Ft),
- a fővárosiak (61 578 Ft), valamint
- a Nyugat-Dunántúl gazdasági régióban élők (70 113 Ft) költötték.

Ezzel szemben az utazás(ok) során a legalacsonyabb kiadással

- a 60 évnél idősebbek (35 145 Ft),
- a maximum 8 általánossal rendelkezők (29 344 Ft),
- az egyfős háztartások (42 106 Ft),
- az átlag alatti jövedelműek (32 007 Ft), valamint
- az Észak-Magyarország gazdasági régióban élők (29 156 Ft) jellemezhetők.

Az adatok azokra vonatkoznak, akiknek utazásaik során voltak kiadásaik.

3.1.2 A kereskedelmi szálláshelyen eltöltött éjszakák száma

A válaszadók közül 560 fő éjszakázott az elmúlt egy év során hazai kereskedelmi szálláshelyen. Az általuk eltöltött vendégéjszakák száma átlagosan 7,1 volt. (Ha az adatokat a belföldi utazáson részt vevőkre vetítjük, ugyanezen mutató értéke 4,4.)

A kereskedelmi szálláshelyeket leghosszabb időre

- a háromfős háztartások (7,8 éjszaka),
- a budapestiek (9,3 éjszaka), illetve
- a Közép-Magyarország gazdasági régióban (8,1 éjszaka) élők vették igénybe.

Ezzel szemben legkevesebbet

- a szakmunkás bizonyítvánnyal rendelkezők (6,4 éjszaka),
- az átlag alatti jövedelműek (6,6 éjszaka),
- a kisközségek lakói (5,6 éjszaka), illetve
- az Észak-Alföld gazdasági régióban élők (5,4 éjszaka) éjszakáztak kereskedelmi szálláshelyen.

3.1.3 Várható vendégéjszakák száma

A kutatásban részt vevő személyek közül 97 fő nem tudta megmondani, hogy az elmúlt 12 hónaphoz viszonyítva a következő egy évben többet, ugyanannyit vagy kevesebbet fog kereskedelmi szálláshelyen éjszakázni.

A kérdésre konkrét választ adók (899 fő) közel egyharmada (32%) azt tervezi, hogy az elmúlt egy évhez viszonyítva a jövőben több éjszakát fog kereskedelmi szálláshelyen eltölteni. E személyek döntő részénél a vendégéjszakák számának emelkedése nem lesz jelentős mértékű. Ugyanakkor a válaszolók 13%-a úgy véli, hogy az elkövetkezendő egy évben kevesebbet fog kereskedelmi szálláshelyen éjszakázni, 55%-uk pedig nem számít változásra.

A szegmentációs elemzések szerint különösen

- a 18-29 év közötti korosztály tagjai (40%), illetve
- a jó anyagi körülmények között élők (40%) tervezik azt, hogy a korábbi egy évhez képest több éjszakát fognak kereskedelmi szálláshelyen eltölteni.

A kereskedelmi szálláshelyek jövőbeni igénybevételét az átlagosnál pesszimistábban ítélik meg

- az alacsony iskolai végzettségűek (16%),
- az egyéb vidéki városokban élők (16%), valamint

- a Dél-Alföld, (16%), illetve az Észak-Magyarország (16%) gazdasági régióban lakók.

3.1.4 Étkezésnél igénybe vett vendéglátóhelyek

A megkérdezettek közül 265 személy belföldi utazásai során egyáltalán nem fogyasztott meleg ételt vendéglátóhelyen, 14 fő pedig nem tudta megmondani, hogy hány alkalommal étkezett ott.

Azok, akik étkeztek vendéglátóhelyen (626 fő), átlagosan 7,8 alkalommal vették igénybe étkezés céljából étterem, fogadó szolgáltatásait.

3.2 KÜLFÖLDI UTAZÁSOK JELLEMZŐI

A kutatásba bevont személyek 69%-a nem vett részt külföldi utazáson az adatfelvételt megelőző 12 hónapban.

Azok közül, akik a vizsgált időszak alatt voltak külföldön (307 fő), 58% egy, 30% 2-3 alkalommal járt ott. A válaszadók 12%-a négyszer vagy annál többször lépte át az országhatárt utazás céljából.

A válaszolók (1000 fő) átlagosan 0,65 alkalommal utaztak az elmúlt egy év során külföldre. Ha az utazások számát a külföldre látogatókra (307 fő) vetítjük, ez az érték 2,1.

A határon túra látogatók közül legtöbbször a Közép-Dunántúl (3,2 alkalom) gazdasági régió lakói vettek részt külföldi utazáson, legritkábban (1,7 alkalom) pedig az Észak-Magyarország gazdasági régió területén élők utaztak külföldre. (Az adatok a külföldre látogatókra vonatkoznak.)

3.2.1 Utazások költsége

Az elmúlt egy év során megtett külföldi utazások a kiutazóknak átlagosan 142 961 Ft-ba kerültek. (A számításnál a költségekről pontos információval rendelkezőket (280 fő) vettük alapul.)

A demográfiai ismérvek szerinti elemzések több említésre méltó különbséget is felszínre hoztak. Ezek szerint utazásaik során a legtöbbet

- a férfiak (160 669 Ft),
- a 30-39 éves korosztály tagjai (205 385 Ft),
- a felsőfokú végzettségűek (165 553 Ft),
- az átlagosnál jobb anyagi helyzetben lévők (168 375 Ft),
- a megyeszékhelyen élők (157 931 Ft), valamint
- az Észak-Magyarország gazdasági régió lakói (211 416 Ft) költöttek.

Külföldi utazásaikra legkevesebbet

- a 60 évnél idősebbek (113 381 Ft),
 - az egyfős háztartások (120 329 Ft),
 - az átlagosnál rosszabb körülmények között lévők (101 756 Ft),
 - a nagyközségek lakói (122 411 Ft), valamint
 - a Közép-Dunántúl gazdasági régió lakói (96 020 Ft) áldozták.
- (Az adatok az utazáson részt vevőkre és a költségekről pontos információval rendelkezőkre vonatkoznak.)

4. Szálláshelyek megkérdezésének tapasztalatai

A kutatásba bevont valamennyi szálláshelyen (200 szálláshely) előre tudták jelezni, hogy a korábbi egy évhez képest a következő 12 hónapban hogyan alakul létesítményükben a vendégéjszakák száma.

A szakemberek közel harmada (30%) arra számít, hogy a jövőben a vendégéjszakák száma emelkedni fog. Ezzel szemben 34%-uk pesszimistán nyilatkozott a kérdéssel kapcsolatban, ők a vendégéjszakák számának csökkenését prognosztizálják. Az előrejelzések alapján a változások aránya egyik esetben sem lesz jelentős.

A várakozások szerint a vendégéjszakák számának visszaesése a külföldiek esetében lesz magasabb: a válaszadók mintegy kétötöde (39%) nyilatkozta, hogy a következő 12 hónapban a határon túlról érkezőknél az eltöltött vendégéjszakák vonatkozásában csökkenésre számít. Az említett mutató értéke a belföldi vendégek esetében 24%.

Ezzel szemben a külföldi, illetve belföldi vendégek által eltöltött éjszakák számának várható növekedésében nem tapasztalható eltérés, mindkét szegmensben 29%-os növekedést prognosztizálnak a szakemberek.

5. Vendéglátóhelyek megkérdezésének tapasztalatai

A következő 12 hónapot tekintve a vendéglátóhelyek 38%-a számít forgalma növekedésére. A kérdésre választ adók 42%-a nem vár változást. A válaszolók (97 egység) 20%-a a kérdés kapcsán pesszimistán nyilatkozott a jövőt illetően.

A választ adó szakemberek annak ellenére derült ki a jövőre nézve, hogy jelentős részük szerint az évszakban szokásoshoz képest jelenleg kevesebb náluk a vendég. Különösen a külföldi vendégek számánál tapasztalható visszaesés, erről a válaszolók (95 egység) több mint kétötöde (45%) számolt be.

A külföldi vendégek számának emelkedésére a megkérdezettek 14%-a számít. Ez az arány a belföldi vendégek esetében valamivel magasabb, összesen 23%.

6. Utazásszervezők megkérdezésének tapasztalatai

A felkeresett utazásszervezők közül 3 nem foglalkozik külföldi utak szervezésével, így összesen 97 szakember nyilatkozott a külföldi utak várható értékesítéséről.

A kérdésre konkrét választ adók (97 fő) várakozásai az elkövetkezendő 12 hónapot tekintve optimisták: 49%-uk arra számít, hogy cégénél az elkövetkezendő egy év során az értékesített külföldi utak száma emelkedni fog. Az utazásszervezők döntő többségénél nem lesz jelentős a változás mértéke.

Az eladott külföldi utak volumenének csekély visszaesésével a véleményt formálók 17%-a számol.

Nemcsak az eladott külföldi utak számának növekedését, hanem az értékesítésből származó bevételek várható alakulását is összességében nagyon optimistán ítélik meg az utazásszervezők.

A kérdésre konkrét választ adók (96 cég) közel fele (49%) azzal számol, hogy az elkövetkezendő 12 hónapban a külföldi utak eladásából eredő árbevétele emelkedni fog. A növekedés mértéke az utazásszervezők döntő részénél nem lesz jelentős.

A véleményt nyilvánítók negyedének várakozása pesszimista, árbevételük nagymértékű csökkenését azonban mindössze két utazásszervező prognosztizálta.

7. Utazási irodák megkérdezésének tapasztalatai

A válaszadók (94 iroda) jelentős része, 61%-a úgy véli, hogy irodájában a szálláshelyfoglalás volumene a következő 12 hónapban az elmúlt egy esztendőhöz képest emelkedni fog. A foglalások visszaesésével a szakemberek minimális hányada, mindössze 11%-a számol.

A változások mértéke a döntő többség véleménye szerint nem lesz jelentős.

A külföldi szálláshelyfoglalásból származó árbevétel tekintve a szakemberek várakozása összességében optimista: a válaszolók (96 iroda) jelentős hányada (56%) szerint az elkövetkezendő 12 hónapban a külföldi szálláshelyfoglalásból eredő bevétel több lesz, mint az előző egy évben volt. A választ adók viszonylag csekély része (14%) pesszimistán nyilatkozott árbevétele várható alakulásáról. Az árbevétel növekedését, illetve csökkenését prognosztizáló szakemberek a változás mértékét nem tartják jelentősnek.

A véleményt formálók (87 fő) közel fele (46%) számít arra, hogy cégénél az elkövetkezendő egy évben emelkedni fog a *belföldi szálláshelyfoglalás* volumene. A növekedés a többség véleménye szerint nem lesz nagymértékű. A hazai szálláshelyfoglalások számának visszaesését a válaszolók 19%-a prognosztizálja. A belföldi szálláshelyfoglalás volumenének emelkedéséhez hasonlóan az abból származó árbevétel alakulását is kedvezően ítélik meg a kérdésre konkrét választ adók (87 fő) 44%-a.

A határozott véleménnyel rendelkezők 18%-a látja pesszimistán a jövőt: ők irodájukban a belföldi szálláshelyfoglalásból eredő árbevétel csökkenésére számítanak az elkövetkezendő egy évben.

Az értékesített *repülőjegyek* számának várható alakulásáról 91 utazási iroda képviselője nyilatkozott.

A kérdésre választ adó szakemberek 41%-a az általa eladott repülőjegyek számának növekedését várja. Ennél valamivel magasabb arányt (43%) képviselnek azok, akik szerint a vizsgált területen nem lesz változás. A válasz-

adók 16%-a pesszimistán látja a jövőt, ők irodájukban az értékesített jegyek számát tekintve visszaesést prognosztizálnak.

A repülőjegy-értékesítés árbevételének várható alakulásáról 91 iroda szakembere mondott véleményt. Amíg a válaszadók 41%-a a repülőjegy eladásokból származó bevételének emelkedését várja, addig az érintett cégek 18%-a annak csökkenésével számol. Az adatok alapján megállapíthatjuk, hogy az irodák nagy része arra számít, hogy árbevételének növekedését elsősorban az értékesített jegyek számának emelkedése okozza majd.

8. Múzeumok, kiállítótermek megkérdezésének tapasztalatai

A múzeumok, kiállítótermek közel felében (48%) a korábbiakhoz képest nőtt a látogatók száma az elmúlt 12 hónapban. Ugyanakkor a megkérdezettek 11%-a a vendégek számának csökkenését tapasztalta. A legtöbb helyen nem volt jelentős a növekedés, illetve a csökkenés mértéke.

A látogatók számának növekedéséhez egyaránt hozzájárult a belföldi és külföldi vendégek számának emelkedése. A hazai látogatók számának növekedését a válaszadók valamivel több mint fele (52%) tapasztalta, a külföldi turisták esetében ennél alacsonyabb az említett mutató értéke (43%).

A belföldi turisták számának csökkenését a véleményt formáló szakemberek 11%-a érzékelte, a külföldi vendégek esetében 16%-os volt a visszaesés mértéke.

9. Vállalkozások megkérdezésének tapasztalatai

A felmérésbe bevont 202 cég közül 38-nál az elmúlt egy év során nem volt *belföldi kiküldetés*, ennek megfelelően a belföldi kiküldetések alakulásáról 164 szakember nyilatkozott.

A cégek 18%-ánál a belföldi kiküldetési napok száma a korábbiakhoz képest emelkedett az elmúlt 12 hónapban, ugyanakkor a felkeresett gazdálkodó szervezetek 16%-ánál csökkent ez az érték.

A választ adó szakemberek (164 fő) mintegy háromötödének (62%) várakozása szerint az elkövetkezendő 12 hónapban cégénél a belföldi kiküldetési napok száma nem fog változni.

A véleményt nyilvánítók 21%-a emelkedést prognosztizál, 17%-uk viszont a kiküldetési napok számának csökkenésére számít.

A felkeresett cégek 26%-ánál az elmúlt egy esztendőben senki nem volt *külföldi kiküldetésen*. Ahol volt ilyen út (150 cég), a gazdálkodó szervezetek 60%-a számolt be arról, hogy a vizsgált időszak alatt a korábbiakhoz képest nem változott náluk a kiküldetési napok száma. A kiküldetési napok számának emelkedéséről a választ adók

27%-a, annak csökkenéséről 13%-uk számolt be. A változások mértéke a legtöbb cégnél nem volt jelentős.

A felmérés keretében összesen 127 cég vezetője nyilatkozott a cégénél várható külföldi kiküldetési napok számáról.

A választ adók 24%-a szerint a gazdálkodó szervezeteinél a külföldi kiküldetési napok száma, ha nem is jelentős mértékben, de emelkedni fog az elkövetkezendő egy év során. Az ezzel ellentétes véleményen lévők aránya 12% volt. A visszaesés nagyságát ők sem prognosztizálják nagymértékűnek. (A cégek 25%-ánál nem terveznek az elkövetkezendő 12 hónapban külföldi kiküldetést.)

10. A 2003 második negyedévi TUX összegzése

A TUX index (16,8 pont) az előző év azonos időszakához képest kismértékben emelkedett (2,5 pont). A 2000–2003 közötti időszakot vizsgálva azonban megállapíthatjuk, hogy a TUX index a második legalacsonyabb szintet érte el.

A beutazó turizmus konjunktúraindexe 2003 második negyedévében 5,7 pontot ért el, amely szignifikáns, 4,1 pontos javulást jelent az előző év hasonló időszakához képest. A négy év második negyedévet vizsgálva kijelenthetjük, hogy konjunkturális szempontból 2000 második negyedéve volt a legkedvezőbb. Ennek ellenére a beutazó turizmus konjunkturális helyzete mind a belföldi, mind a kiutazó turizmusnál jóval kedvezőtlenebbül alakult a vizsgált időszakban.

Az előző évhez viszonyítva a belföldi turizmus konjunktúraindexe (27 pont) tovább erősödött, 5,7 ponttal. A vizsgált időszakban a belföldi turizmus helyzete folyamatosan javul.

A kiutazó turizmus konjunktúraindexe 2003 második negyedévében 17,7 pontot ért el, amely kis mértékű (2,4 pont) visszaesésnek minősül az előző év ha-

sonló időszakához képest. A kiutazó turizmus konjunkturális helyzete összességében kedvezőtlenül alakult a vizsgált időszakban, mert az index értéke folyamatosan esik vissza. A három megkérdezett csoporton belül a lakoságnál és a vállalkozásoknál csak kisebb mértékű ingadozás figyelhető meg. A szakma megítélése szerint 2003 második negyedéve volt a vizsgált időszak legkedvezőtlenebb periódusa.

11. A kutatás módszertani háttere

2003 második negyedévében a korábbi felméréseknel alkalmazott strukturált kérdőívek segítségével, személyes interjúk keretében, az alábbi szegmensekben vizsgáltuk meg a turizmus konjunkturális helyzetének összetevőit.

6. táblázat

A minta összetétele

Szegmens	Mintaméret (fő/db)
18 év feletti magyar lakosság	1000
50 fő feletti vállalkozások	200
Szálloda, panzió	200
Utazási iroda, utazásszervező	200
Étterem	100
Múzeum, kiállítóterem	100
Légitársaság	17
Autópálya	2

A lakossági és szakmai megkérdezésen alapuló Turizmus Konjunktúraindex¹ a belföldi, a beutazó és a kiutazó turizmus piaci szereplőinek helyzetértékelését, illetve várakozását szintetizálja.

¹ A TUX módszertanáról további információ található a Turizmus Bulletin V. évfolyam 2. számában.